

● Overstap naar thuisnabij onderwijs

Aanleiding

De ontwikkeling naar meer inclusief en thuisnabij onderwijs vraagt om een zorgvuldige afweging van de onderwijsmogelijkheden voor leerlingen die momenteel gespecialiseerd onderwijs volgen en voor wie een overstap naar regulier of gespecialiseerd onderwijs dichterbij huis mogelijk passend is.

Het belang en de ontwikkelkansen van de leerling vormen het uitgangspunt, overstap is geen doel op zichzelf. Voor sommige leerlingen kan onderwijs dichterbij huis grote meerwaarde hebben; voor andere leerlingen blijft de specifieke expertise, structuur en omgeving van het gespecialiseerd onderwijs noodzakelijk.

De weg naar inclusief onderwijs vraagt om een gedeelde verantwoordelijkheid van regulier en gespecialiseerd onderwijs. Vanuit deze samenwerking werken zij aan een passende onderwijsomgeving waarin de leerling zich optimaal kan ontwikkelen. Daarbij staat het belang van de leerling voorop.

Uitgangspunten

Bij iedere mogelijke overstap zijn drie belangen met elkaar verbonden:

1. Belang van de leerling

Veiligheid, welbevinden, ontwikkeling, ondersteuningsbehoefte, sociale relaties en continuïteit staan centraal. De leerling en ouders worden nadrukkelijk betrokken.

2. Thuisnabij onderwijs

Onderwijs in de eigen omgeving kan zelfstandigheid en aansluiting tussen school, thuis en vrije tijd versterken.

3. Behoud van specialistische expertise

De kennis en ervaring van het gespecialiseerd onderwijs zijn onmisbaar. Overstap moet daarom waar nodig gepaard gaan met kennisoverdracht, begeleiding en samenwerking tussen gespecialiseerd en regulier onderwijs.

Raakvlak met inclusie

De beweging naar inclusiever onderwijs begint bij de vraag: "Wat is er nodig om deze leerling duurzaam, passend en zo thuisnabij mogelijk goed onderwijs te bieden? "Welke omgeving is de juiste om deze leerling duurzaam, passend en zo thuisnabij mogelijk goed onderwijs te bieden? En hoe wordt die ondersteuning in die omgeving vormgegeven, zodat deze het beste aansluit bij de behoeften en ontwikkelkansen van de leerling?"

Dit vraagt iets van reguliere scholen. Inclusie mag niet betekenen dat de leerling zich eenzijdig moet aanpassen aan het bestaande onderwijs. Het streven is dat scholen hun

pedagogisch-didactische aanpak, organisatie en ondersteuning steeds verder afstemmen op de verschillende behoeften en mogelijkheden van leerlingen, zodat een inclusieve leeromgeving ontstaat.

Stappenplan

Stap 1: Breng de behoeften en mogelijkheden van de leerling in beeld

Breng samen met leerling, ouders en betrokken professionals de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften, mogelijkheden, wensen en risico's in kaart.

Stap 2: Verken de thuisnabije mogelijkheden

Onderzoek welke school of onderwijssetting passend kan zijn en welke voorwaarden nodig zijn om deelname succesvol te maken.

Stap 3: maak een gezamenlijke afweging

Laat gespecialiseerd onderwijs, ontvangende school, ouders, leerling en waar nodig het samenwerkingsverband gezamenlijk beoordelen of overstap verantwoord en kansrijk is.

Stap 4: organiseer passende ondersteuning

Maak gezamenlijk concrete afspraken over de benodigde begeleiding, inzet en overdracht van expertise, beschikbare ondersteuning en verantwoordelijkheden. Leg daarbij ook vast hoe de expertise vanuit het gespecialiseerd onderwijs betrokken en beschikbaar blijft.

Stap 5: Faciliteer een gefaseerde overgang

Werk waar mogelijk met kennismaking, proefmomenten of een gefaseerde overstap. Voorkom dat overstap een onomkeerbare beslissing wordt voordat duidelijk is of de nieuwe omgeving passend is.

Stap 6: Evalueer en stel bij

Volg niet alleen leerresultaten, maar nadrukkelijk ook welbevinden, aanwezigheid, sociale participatie en belasting van de leerling. Stel ondersteuning tijdig bij en bied zo nodig een andere passende route.

Conclusie

Overstap vanuit het gespecialiseerd onderwijs kan een waardevolle bijdrage leveren aan thuisnabij en inclusief onderwijs, mits het geen doel op zichzelf wordt. Het succes moet worden afgemeten aan de mate waarin leerlingen duurzaam kunnen leren, ontwikkelen en participeren in een passende omgeving en niet aan het aantal leerlingen dat de overstap maakt.

Daarvoor is een beweging nodig naar "wat moeten wij gezamenlijk organiseren zodat deze leerling in een passende onderwijsomgeving tot ontwikkeling komt?" Het gespecialiseerd onderwijs blijft daarin een belangrijke partner: niet alleen als onderwijsplek voor leerlingen die deze setting nodig hebben, maar ook als bron van expertise die inclusiever onderwijs mede mogelijk maakt.

Checklist voor scholen – Overstap naar thuisnabij onderwijs

Vier kernvragen voor het besluit

1. Is de overstap aantoonbaar in het belang van deze leerling?
2. Kan de leerling duurzaam leren, ontwikkelen en participeren?
3. Wat moeten wij als scholen organiseren of veranderen om dit mogelijk te maken?
4. Is voldoende specialistische expertise beschikbaar en geborgd?

Start bij de leerling

- ☐ De onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van de leerling zijn helder in beeld, met aandacht voor leren, ontwikkeling en veiligheid.
- ☐ De wensen, ervaringen en het perspectief van de leerling zijn meegenomen.
- ☐ Ouders/verzorgers zijn vanaf het begin betrokken.
- ☐ Zowel de onderwijsbehoeften als het sociaal-emotioneel welbevinden zijn in beeld gebracht.
- ☐ Wat in de huidige gespecialiseerde onderwijssetting goed werkt en van waarde is voor de leerling, is benoemd en wordt waar mogelijk behouden.

Verken de kansen voor thuisnabij onderwijs

- ☐ Er is verkend welke thuisnabije school een passende onderwijsomgeving kan bieden.
- ☐ De kansen voor sociale contacten en deelname aan de eigen leefomgeving zijn meegenomen in de afweging.
- ☐ De ontvangende school kan de benodigde aanpassingen en ondersteuning realiseren.
- ☐ Er is aandacht voor wat de school in aanpak, organisatie en ondersteuning kan aanpassen aan de behoeften van de leerling.

Maak gezamenlijk de afweging

- ☐ De leerling, ouders/verzorgers, huidige school en ontvangende school zijn betrokken bij de afweging.
- ☐ Het samenwerkingsverband is betrokken.
- ☐ De expertise van het gespecialiseerd onderwijs wordt benut.
- ☐ Kansen, aandachtspunten en mogelijke risico's zijn gezamenlijk in beeld gebracht.
- ☐ Het belang en de ontwikkelkansen van de leerling vormen het uitgangspunt voor de keuze.

Bepaal wat nodig is

- ☐ De benodigde pedagogische en didactische ondersteuning is concreet beschreven.
- ☐ Er zijn afspraken gemaakt over de overdracht en blijvende beschikbaarheid van relevante expertise.
- ☐ De benodigde tijd, personele inzet en middelen zijn beschikbaar.
- ☐ Rollen en verantwoordelijkheden van alle betrokkenen zijn helder.
- ☐ Voor leerling, ouders en medewerkers is duidelijk bij wie zij terecht kunnen voor ondersteuning of bij vragen en zorgen.

Organiseer een zorgvuldige overgang

- ☐ Er is ruimte voor kennismaking en, waar passend, een wenperiode.
- ☐ Een gefaseerde overgang wordt ingezet wanneer dit aansluit bij de behoeften van de leerling.
- ☐ Er vindt een warme overdracht plaats tussen de betrokken scholen.
- ☐ Succesvolle aanpakken, routines en ondersteuningsafspraken worden overgedragen.
- ☐ De continuïteit van ondersteuning tijdens de overgang is geborgd.

Volg en evalueer

- ☐ Concrete evaluatiemomenten en afspraken over monitoring zijn vastgelegd.
- ☐ De ontwikkeling van de leerling wordt gevolgd met aandacht voor leren, welbevinden, aanwezigheid en sociale participatie.
- ☐ De ervaringen van de leerling en ouders/verzorgers maken onderdeel uit van de evaluatie.
- ☐ De ondersteuningsbehoeften en ervaringen van de ontvangende school worden meegenomen.
- ☐ De ondersteuning kan tijdig worden aangepast of geïntensiveerd wanneer de situatie daarom vraagt.

Zorg voor een vangnet

- ☐ Vooraf zijn afspraken gemaakt over de vervolgstappen wanneer de onderwijsplek onvoldoende passend blijkt.
- ☐ Expertise vanuit het gespecialiseerd onderwijs blijft beschikbaar en kan waar nodig opnieuw of intensiever worden ingezet.
- ☐ Er zijn passende alternatieven in beeld wanneer aanpassing van de ondersteuning onvoldoende resultaat biedt.
- ☐ Een eventuele heroverweging wordt gezien als onderdeel van het gezamenlijk zoeken naar de best passende onderwijsomgeving voor de leerling.

Inclusief en thuisnabij onderwijs vraagt niet alleen of een leerling in een reguliere setting past, maar vooral wat scholen gezamenlijk kunnen organiseren om een passende onderwijsomgeving te creëren.